

Sárospataki
Ifjúsági Közlöny

Főszerkesztő:

Társzerkesztők:

Felelős szerkesztő:

Király Zoltán Császár József, Kovács József, Képes Géza Darányi Lajos

0 1/2

TARTALOM: Ami mindennél nagyobb baj.
— Képes Géza: Szelíd esti fohász. (Vers.)
— Császár József: Az életről a halódóknak. — Darányi Lajos: A telefon mindkét kagylója. — Császár József: Egy pillanat a tavaszról... (Vers.) — Szakall János: Apróságok a távolból... — Radványi Sándor: Régi szüreti sorok. (Vers) — Bacsó Gyula: Áprilisi mese. — Darányi Lajos: A legátus. — Diákadomák. — Császár József: Irodalom. Művészet. — Hírek. Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Megjelenik július és augusztus kivételével havonta egyszer.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Sárospatak. — Kollégium.

Előfizetés:
Egész évre ... 4 pengő
Félévre ... 2 pengő

XLIII. évfolyam.

Április hó.

1928.

Sárospataki

Iszapági Közlöny

XLIII. évfolyam.

Április hó.

1928.

Főszerkesztő :

Társzerkesztők :

Felelős szerkesztő :

Király Zoltán

Császár József, Kovács József, Képes Géza

Darányi Lajos

Ami mindennél nagyobb baj.

Magyarán megmondva ez az, hogy nem hiszünk egymásnak. Még közelebről: előbb elhisszük egymásnak, hogy rablógyilkosok vagyunk, mint azt, hogy a megszokott imádság nélkül nem esik jól az étel. Ajtóstól berontva: álszentelkedésnek, farizeizmusnak nevezünk mindent, ami egy kicsit túl van a nagytakarításra szorult, szemetes portánkon.

Az igaz, hogy a keresztyén életprogram csupa eszmény. Az eszményt pedig maradék nélkül sohasem lehet megvalósítani, mert ha sikerülne, akkor megszűnnék eszmény lenni. János apostol ezt írja: „Ha azt mondjuk, hogy nincsen bűn mibennünk, magunkat csaljuk meg és igazság nincsen mi bennünk“ Ez az ige örökige. Így a maga meztelenségében az is benne van, hogy sohasem lehetünk büntelenek. Aki ezt nem hiszi, az hazudik. Mégis ég és föld különbség ezt vallani, vagy pedig azt mondani: én nem is akarok büntelen lenni. Az eszményeket *akarni* kell. Eddig talán nálunk is rendben van a dolog. Az a veszedelem, ami ezután következik. Nem ér az az eszmény semmit, amiből *semn isem* valósítható meg. Az ilyen valami nem is eszmény, hisz így még nem állotta ki a próbát. Ami életünkben, tógátus- és diáktestvéreim, az a halál jele, hogy szerintünk az eszményekből semmitem valósítható meg. Másokat nem szününk meg „ex katedra“ jóra inteni. Sok-sok sikerült legáció arról tesz bizonyosságot, hogy ugyan-

csak emberek vagyunk ezen a területen a talponton. De mit ér mindez, ha a magunk körében a legalacsonyabb árfolyamon valorizálunk? Nem a magánéletekbe akarok benyulni, csak egy pár kézenfekvő kinövést próbálok lenyesni.

Ha valaki később megy a konviktusba és magában akkor is elmondja az ételetőtti imádságot, ha valaki ragaszkodik ahhoz, hogy bibliaköri munka legyen, ha eljár reggelenkint és vasárnap délutánokon is templomba, ha ki meri mondani, hogy a koldus Magyarország szegény fiainak, a sárospataki theologusnak két felesleges fillérje sincs borra, seritalra, ha valaki nem többet, csak ennyit mond ki, akkor kicsinyek és nagyok minden lelkiismeretfurdalás nélkül mondják ki az ítéletet: a pietista, a farizeus. Nem az itt a baj, amit sokan gondolnak. Nem az, hogy az így cselekvők gyűlöltek, megvetettek lesznek. Nem az elítéltek a szájalomra méltók, hanem a bírák. Hisz-e az Istenben, a keresztyénség örök értéken, aki még azt sem tudja elképzelni, hogy az előbb említettek valóság lehetnek? Megérdemli-e a vezetők sok fejfájását s a jó magyar föld sok termését az a felekezeti főiskola, ahol már az is álszent, aki a Trianon feletti fájdalom miatt hullatott március 15-i könnyektől nedves parketten nem táncol? Diáktestvérem, neked kell rá felelned, mert, lehet, hogy sötét perceidben — de te vagy a vádló!

Mi szüli ezeket a megállapításokat? Az, hogy mindenki igazolni akarja a maga életmódját. Tudom, hogy a most elmondottakkal szemben is fogod magad igazolni. Először azzal, hogy nem veszed magadra. Aztán pedig a tradíció szavaival: csakazértis dongó, dongó! De mégis, húsvét után vagyunk. Összes érveidet tedd az ige mérlegének egyik serpenyőjébe, a másik serpenyőjébe pedig tedd — ha legátus voltál, akkor az elmondott húsvéti prédikációd csak egyetlen egy mondatát, ha pedig mendikáns, akkor csak azt a régi kétfillérest, amit valamelyik házban kaptál, aztán várj és lásd meg a történeteket.

Hidd el: „könnyűnek fogsz találatni és — ha így kalimárkodol — el fogsz pusztulni.“

Ezt mondja az Ur!

Szelíd esti fohász.

Uram, ki nemzetek sorsát fonod,
— színes fonalat arany-orsón —
a porszemen is függ szemed:
kezedbe' van tudom: a sorsom.

Szelid fohász, szép esti sóhaj
száll hozzád — hófehér követ:
lelkem bánat-szeges övet
hord és szomjas nagyon-nagyon.

Lelkem bánat-szeges övet
hord — ó hajolj le rám ez este:
szelíd sóhaj, — fehér követ
száll hozzád trónusod keresve.

Fiad remegve áll eléd,
— nyíló virág vadrózsa ágon —
szavam repesve száll feléd:
aranyozd meg az ifjúságom!

Nyíló virág vadrózsa-ágon:
illat, szín, álom, eszme, szépség . . .
Vad viharok széjjel ne tépjék:
aranyozd meg az ifjúságom!

Illat, szín, álom, eszme, szépség . . .
Lelkét a légbe szerte öntse,
vad viharok széjjel ne tépjék:
a kék eget vígan köszöntse . . .

Uram, e váró, csöndes estén
én: bőbeszédű, bús pogány
a fiúság bitor jogán
áldásodat mind elkönyörgöm.

Aranyló ifjúság után
robotos utat rójj elébem,
legyek Ádám, kit mostohán
kitagadott a büszke Éden.

Farizeus-had, — vak sereg —
beszéljen: te tudod, mit ér ez:
engem vezess a Cél felé,
mit szemem lát s a lelkem érez . . .

Acélos lelket adj: kemény,
márványba karcolt férfi-arcot,
sok harcot adj és sok kudarcot . . .
kevés győzelmet . . . sok reményt . . .

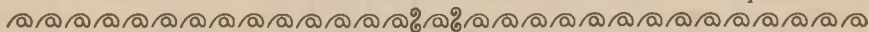
Ádám legyek, kit vágya hajt,
kinek fáj tiltott, messze Éden
s találjak új Édenre majd
kis Évám tündöklő szemében.

Évám: fehér harang virág . . .
Hiszen tudod, jó Istenem,
hogy Ő énnékem mindenem:
hogy Ő nekem a nagy világ.

Ha elfáradtam száz kudarcon
s kidőltem sok-sok büszke harcon:
az Ő keze, fehér keze
simogassa lázas-bús arcom.

Szelíd fohász, szép esti sóhaj
száll hozzád: hófehér követ:
lelkem bánat-szeges övet
hord és szomjas nagyon nagyon.

Képes Géza.

Az életről a halódóknak.

Érdekes szimbolikus képet láttam az életről. A kép egy hullámozó tengert ábrázolt, amelynek gyöngyei szeliden fúródtak a végtelen kékségbe. Ugyanakkor opálszínű hullámbordái gyöngéden szorongattak egy kis csólnakot. Az ég hívogatóan tárta ketté rózsaszínű keblét, amelynek fényözönéből kiderengett Krisztus isteni arca, mint egy örökkétartó hajnal. És Krisztus koronájának vérrózsája odahullott abba a csólnakba, amelyet az evangélium csontig ható szellője vitt az örökkévalóság kikötőjébe.

Ehez hasonlít az a kép, amely mindig lelkembe rajzolódik. ha hallom ennek a szónak zenéjét. Mit jelent ez? Micsoda kibeszélhetetlen titkot rejteget az emberiség számára? Honnan hozza a virág-fakasztó mámorát? Honnan hozza az örömkö, bukások, csábítások és világnézeti harcok megnevesítő erejét? Induljunk el, ennek a kérdésnek tengerén! . . .

Tekintsünk be a modern emberiség lelki ablakán. „Mit törődöm én az étellel“, mondja az önfeledten táncoló ifjú. Szívárványok játéka az a tíz húsz esztendő. Minden csak szín. parfüm, mámor. Az élet nem más, mint Isten és természetellenes ritmus. Kajánkodik és a cinizmus, bohóc köntösébe burkolja lelkének fellobbanó nemesség-

gét. Így lesz ezerarcúvá. Azután üljön akár a dúsan megrakott asztal mellett, akár jelmezt változtatva a szalon intim pálmája alatt, valami harsány halálinduló zokog ki az estélyi ruhák suhogásából. Szólhat azután a zene, szobrokat faraghat a mámor, politikai pártokat alakíthatnak és Dárius kincseit mutogathatják, az mind csak az emberi ellentétek gyűlöletes szimboluma marad.

Nem lehet megvesztegetni az életet élőkét. Nem lehet egy-két morzsaszemmel elcsitítani az élet koronázatlan királyait, akik lelki és fizikai életük krisztusi alázatát dobják az örömeket habzsoló hiénáknak. A boldogság kivertjei, akik a társadalom fejlődéséért áthallgatják életüket, ők a társadalom fekete gyémántjai. Mint a szén, elégnék a nagy kazánban, hogy a kultúra, művészet és egyetemes szellemi élet gőzmozdonya előre rohanjon. Melyik értékeesebb, a mozdony, vagy a szén? A szén által fejlesztett gáz, vagy a végtelenbe futó sín-pár? Mindenesetre az, ami által közvetítődik az isteni gondolat, ez pedig: az élet. Ilyen mély emberi szerepük van a társadalom elhanyagolt rétegeinek, akiket, mint Krisztus fekete gyémántjait, az érték színvonálára kell emelni. Legyen az akár felül, akár alól, akár a szalomban, akár a nyomortanyán, akár csillag keresztes ruhában, akár vi-ganóban, az élet Krisztus szeretére kell ránevelni. Ez az élet, az érem egyik oldala, önmagában vett értéke úgy lesz, ha Isten örökkévalóságával mérem. Mert a mi életünk minden harca, délibáboskodása, az igazának, a végtelenben valónak csak visszaverődése. Az élet, egy rózsakoszorúból font diadalkapu, amelyet a becületesen átmunkált élet, az ég halhatatlan bölcsőjévé formál, amelyből százak és ezrek kelnek ki Isten dicsőségére.

Az etikett királyoktól az utolsó zsebmetszőig minden ember fülébe kiáltom, hogy az emberi élet csak egy eszköz, . . . az Isten akaratának közvetítője. Isten életet akar, ugyanakkor embereket formál, világot teremt; majd embereket akar, ugyanakkor kinyitja a végtelenség ajtaját, leszakítja a hasadó bimbókat és örökkévalóság csűrétbe takarítja be a megérett kalászokat.

Ezt kell megértenünk, hogy az élet egy búzaszem, amelyben benne van a mennyország susogása és az élet-rónák termékenysége. Benne van száz és százezer esztendő intelligenciája, kulturája. Csak egy kis szemecske, de amely termékenyebb minden lélynél. Egy kis szemecske, amelyben benne van a piramistól, az ucca elesettjeinek könnyéig, minden isteni engedelmesség, szent alázatosság és forradalmi lázongás, amelyek az evangéliumból szívják táplálékukat.

Ne tegyük szemünkre a mámor szemüvegét, hanem nézzünk a probléma gyökerére, hogy az emberi testnek és minden életközvetítőnek, könyvnek, írásnak, nemzőnek el kell pusztulni, hogy az élet annál mélyebbre ássa gyökerét és annál közvetlenebbül tapadjon Istenhez. Minden elhaló ember, kultúra, művészet, mint finom porréteg rakódik le, amely drága humusza az életnek, „mert a romokra a kis madár . . . énekelni jár.“

Igy valósul meg a bevezető képnek szimboluma. Elindul egy szikra a végtelenségből. Isten rendelése szerint bele hull ebbe a világba. Lényegében magával hozza az élet bontogató hatalmát... Megjelenik az élet tengerén. Belemertül a rohanó áramlásba. Vagy csatahajóvá, vagy pedig szelid halászhajóvá lesz, amelyik alázatosan meregeti az evangélium hálóját. A mai világnak csakis az utolsó sora van szüksége...

Császár József.

~~~~~

A telefon mindkét kagylója.

Theologus-diák lett a gazdaösök unokája. Pedig de nagy szükség lett volna otthon is rá. Könnyebben járna az eke után, több nótára kapna ihletet az áradó földszagtól, megülné a lovat és nem kötőféken vezetné... Szóval korszerűbb, odavalóbb lenne, mint a harctereken kicsépett 1877-es termés. Aztán, ha van kötelező ereje a tíz éven aluli ígéretnek, akkor itt is baj van, mert egy ilyen levelet is kézhezjuttatott a 107-es számú tábori posta: „Már egész nagy fiú vagyunk Jolánkával, ha hazajönne édes apám már semmit se engednénk dolgozni édes apámnak“... Mégis a familiában senki sem gondol erre. A jó édes anya helyt áll mindenütt. Csak akkor esik szó a tanuló fiúról, ha nagyon elfáradtak, ha jobb vidékre, jobb gondolatok után vágnak, mint az őszi esőtől átázott, útrakész vándor gólya. Ilyenkor elmondják, hogy ők szívesen teszik mindezt; örömmel hullatnak annyi verejtéket, mert a fiúnak legalább könnyebb lesz a dolga; boldogok, hogy helyette is meghozzák a gond- és verejtékáldozatot. Éjszakánként, midőn az elvégzett munkák testükben maradt fulánkja olyan kiméretlenül virrasztást követel, az a gyógyírjuk, hogy majd egy csendes falu tiszteletes ura, aki az ő fiuk, milyen nyugodt, milyen boldog lesz...

Pedig, ha tudnák!... A tanuló fiú mindig azt álmodja, hogy otthon van. Hogy csak olyan trágyát hány, olyan földdel dolgozik és olyan sarat dagaszt, amit le lehet mosni. Azt álmodja, hogy kérés a tenyere, lószagú a ruhája és boldogan tekint az apák palma-ágaival díszített uton a „határon“ tuli Sárospatakra, ahol szintén tavasz van, szántnak és vetik az imádság és predikáció magvait, aztán elviszik — cserébe — neki is.

Mikor felébred, csalódását csak az oszlatja el, hogy az Ur Isten utai kiszámíthatatlanok, de mindig a legjobbak.

*

Húsvét másodnapjának délestjén kosáros motorbicikli áll meg a paróchia előtt. Két sorskegyelt ugrik le róla. Fiatalok, erősek, a maguk módja szerint élni akarók. Falujokban már megtelítődtek mámmorral. Reggeltől snapsz, bor, sör, locsolódás, rózsavíz, parfüm, élc, móka járja. Már estére is van program. A közbeeső időt felhasználják — szellőzésre. Alighogy belépnek az udvarra, kitör belőlük a „jogos“ méltatlankodás: — No, de az a buta paraszt. Aztán elmond-

ják, hogy mentek 60 km. sebességgel. Előttük ment egy paraszt. Ők túlköltek a parasztnak, de az a buta paraszt nemhogy kitért volna, hanem keresztbe állt a szekérrel az úton. A vezető isteni ügyessége, hogy közvetlen a sánc partján mellőzni tudtak, így is csak pár centiméternyire volt fejükötől a marha paraszt szekérének, a rúdja

Ugyanakkor káromkodva kötözgeti szétszakadt szerszámjait az úton az a „buta paraszt“ és — húsvét ide, húsvét oda — pokolra kíván minden kicsit, triciklit, félős lovat, rossz gyeplőt, kantárszárat és szegénységet, ami miatt még ünnepben is el kell mennie — fubarba.

*

Minden rendelkezésünkre álló eszközökkel, a börtöntől kezdve egész az imádkozásig, igyekszünk óvni társadalmunkat, szerencsétlen hazánkat és ezeken keresztül az Ur Isten ügyét a nihilisztikus kommunizmustól. Szerintünk ezt kell tenni, mert ez az igazság.

Egy kommunista agitátor ilyenfélét mondott: Elvtársak! már az is mutatja, hogy nekünk van igazunk, hogy: minket üldöznek legjobban. Nekünk van legtöbb ellenségünk. A börtönlakók kétharmad része kommunista, a mi újságunkat kobozzák el legtöbbször, mert ezen a világon az igazság kivert, mostoha gyermek...

*

Milyen jó, hogy nekünk nem ezek között, hanem ezek felett kell keresnünk az abszolút igazságot. És hogy megis találjuk a világ Uránál, aki nekünk egyenesen Atyánk.

Darányi Lajos.

~~~~~

Egy pillanat a tavaszból...

— L. B. emlékkönyvébe. —

Vidám csodákat sző a nap korongja,
az égnek szíve halkan elapad...
Aztán, a zsendülő barack-bimbónak
a napba-vágyó szirma felszakad...

Virágos esték!... Álmodó hold csipkék,
végig rezzentik lelkem csónakát.
Egy édes élet, minden láz tusája
szelíd hullámként vágyva fonja át...

Talán a hajnal misztikus zenéje,
amely mint éles tör szívembe vág!
Talán a titkot fellebbentő mánor
most égi himnuszt zúgat rajtám át!?

Kitárom lelkem százhúrú remekjét,
a kínos álmok gyöngye szét szemel...
mint Nibelungok megkisértő kincse
a végtelenség mélyében vesz el...

Diósgyőr Vasgyár.

Császár József.

Apróságok a távolból . . .

Ködös holland este robogott be vonatunk Vilma királynő városa, Hága állomására. Ünnepek előtt sok utas, de kimért nyugalom, rend s pontosság mindenütt, mintha szigorúan ellenőrzött szabály szerint mozogna mindenki s minden. Ismeretlen, tipikus, hideg arcok, sajátos öltözetek tarka egyvelege hullámszik a fényesre kivilágított, tisztaságtól ragyogó állomás peronján. Az első percek az idegenben levés benyomását gyakorolják, de csakhamar meggyőződtem, hogy a fagyos külső itt is meleg érzést takar. Pár napi ittlét az idegent szokottabbá tette, bár a tipikus stílus holland paloták s utcák, a lágyan zsongó melankolikus hangok s a „bicikliző” urak, nők, lányok, meggyerekek nem feledtették, hogy még sem otthon vagyok. Helyszűke miatt nem célom teljes útleírást adni, csupán egy pár benyomást papírra vetni.

A tenger partján fekvő, több mint 400.000 lakost számláló város fényes külsejével, mindenütt s mindenben csillogó pompájával a jólét, boldogság jelét mutatja. Igazi luxus város. Túl sok idő nem állva rendelkezésemre, futólag tekintettem meg nevezetességeit, melyek között első helyen a „Vredespaleis” (békepalota) s a „Mauritzhuis” (museum) állanak. Hollandia a szabadság földje s Hágában a világ békéjét ábrázolni akaró békepalota, ismert fogalmak. Külsőleg is gyönyörű, a boldog béke szent templomára emlékeztető, élettelen köveiben is hangosan beszélő épület. Kisebb nagyobb tornyai, mint az örök béke honára mutató ujjak figyelmeztetnek, hogy az igazi béke csak onnan felülről jöhet.

A megnyitás időpontjára, nyugat és kelet népeiből egy kis internacionális csapat verődött össze. A szolgálatban álló vezetők négy nyelven magyarázzák a csak futópillantásban megtekinthető termék szebbnél-szebb kincseit. Pénzben alig kifejezhető értékek. Nemzetek hozták itt össze legbecsesebb javuk egy jellemző gyöngyszemét. Kommentár nélkül is könnyen megállapítható, melyik honnan való. S az űr lelkesen beszél: Ez a volt orosz cár adománya, egy hatalmas, jellegzetes szoborműre mutatva; azt a másikat meg az ex-császár küldte. A falakon látható szőnyeg perzsa gyártmány, a folyosókon végigfutót meg a román király küldte. E hat monumentális emlékmű magyar adomány, a lámpák csillárja cseh gyártmány... így megy sorba s alig van nemzet, melynek nevét ne említéné. alig ország, melynek legdrágább kincséből egy darab ott ne lenne. Mindenütt pompa, gazdagság, legkiválóbb mesterek remekművei.

Különösen két terem gyakorolt reám mély benyomást: az egyik az internacionális összejövetel gyűlésterme, mely nagyságával s főleg berendezése komolyságával templom belsejének is beillene. Egy futó pillantás s a néma padok, a nagy zöld asztal, a múlt kinek szomorú, kinek vidám emlékiről beszélnek. Az űr folytatja: Ez asztalnál írták alá e fontos végzést, emennél meg e jól ismert határozatot s a francia cinikusan mosolyog, a hidegvérű angol meg „yes“-t mond,

a néger bábész szemeket mereszt, a szegény magyar pedig szomorú lélekkel tovább megy.

Most jön a másik, fogadószerű terem, amely talán valamennyi közül, a szavát meghallanók, legtöbbről beszél. A pódium feletti legdíszesebb helyen Vilma királynő élethű képe s a nagy terem falain több sorban körülfutó festményeken a jelen, illetve már nagyjából a múlt uralkodóinak élethű mása látható. S a vezető kezdi a képsor első tagjára mutatva: Ez Vilmos ex császár, kinek szavától egykor reszkettek. Mellette F. J. volt osztrák cs. magyar király s így megy tovább, bővebb kommentárként megjegyezve: ez meghalt, ez száműzetett, ezt meggyilkolták . . . s végül „az uralkodók e nagy táborából ma csak néhány maradt, pedig ezek még a közel múltban békét akartak!“ . . . S a francia mosolyog, az angol „yes“ t mond, a német szeme szikrákat hány s ökölbe szorúlt kézzel kifelé ballag, a magyar lelkében pedig még egyszer visszhangzik: tehát akartak . . ., de nem tudtak! S elhagyva a béke e remek palotáját újra meg újra előjött a kérdés: De mikor fognak? . . . Mikor fog ez isteni szót viselő hajlék remek csarnokiban a béke himnusza megzendülni, mikor fogják az igazi béke nagy napját, nagy ünnepét megülni? . . . Számunkra örök kérdés. Feleletet csak a sugártornyok mutatta égben Lakó adhat. S ha mi hiszünk, úgy Ő fog is adni, sőt már adott is, csak a világ nem akarja meghallani.

A másik nemzeti büszkeség a „Mauritzhuis“. Múzeum, helyesebben képtár, hol a világ nagy mestereinek remekművei találhatóak. Egymásután sorakozó csarnokok mérhetetlen értéket képviselő festményekkel telve. Valóban napokat venne igénybe, hogy a mindent látni s a látottakban gyönyörködni szerető idegen valamennyi munkán sorba menjen. E helység is állandó látogató közönségnek örvend. Az egyik teremben angolul méltatva, Rembrandt mestermunkáit bábész szemekkel egy vegyes társaság csodálja; a másikban meg egy művész németül azt vitatja, hogy a „Fiatalkabala“, a legdrágább kincsek egyik példánya, bár „Ádám és Éva“, „Homér“ stb. stb. szintén közel állanak hozzá. És így tovább. Szakértők és laikusok, tanulni vágyók, vagy csupán látni, élvezni akarók tarka tömege nyüzsg a drága értékek előtt. Feledhetetlen emlékek!

Az idő gyorsan telik s így sietnem kell tovább. A scheweningi pompás kikötőben pár percig a „Mikes“ c. vers tengerparajlásába merül gondolatom, majd a város nevezetesebb templomai megtekintésére indulok. A holland vallásosság ismert fogalom s ennek nem kis bizonyága a hívek áldozatkészségére mutató, legfőbb Úr tiszteletére szolgáló hajlékok, dómok hatalmas száma. Belsejük az egyszerűség mélységes erején kívül is arról beszél, hogy az Istent kereső, szerető lelkek itt gyakran összejönnek. Erről több alkalommal személyesen is meggyőződtem. Még egy pár nevezetesebb épület megtekintése után a királynő palotája előtt viett el utam. Az est vakító fényében úszik minden. A fényes paloták ragyogó pompája közepette igénytelen egyszerűségben húzódik meg a leggazdagabb holland polgár, Vilma királynő palotája. Külsője keveset mond. Talán a holland zászló s a

bejárat előtt álló szuronyos őrk sejtetik, hogy itt magasabb személy lakik. Egyébként a puritán egyszerűség is arról beszél, hogy az ország feje itt csak „primus inter pares.“

Másnap a közelfekvő Delft megtekintésére került a sor. Régi helység. Ódon épületei, látott múzeumai sok történelmi emlékről beszélnek. Speciális majolika s cserép készítményei messze földön ismertek. Legnagyobb nevezetessége a fejedelmi sírokat őrző dóm. Itt láthatók I. Vilmos király szürke granit s fehér márvány, nem kevesebb mint 6000 kg. súlyú, egy fekvő oroszlánal szemben könnyöklő helyzetben nyugvó alakja; Frigyes Vilmos Páduából (itt halt meg 1799 ben) haza hozott hamvai felett, a gyászban elképzelt hazát ábrázoló, szomorú görög női alak; a korán elhunyt Kásmir Sándor Vilmos piedestaformájú, fekete terméskőből faragott emlékműve, végül a nagy államférfi: Grotius Hugó egyszerű, de egész életére, érdemeire fényt vető felirattal ellátott síremléke. Valamennyi között azonban a legmegragadóbb az I. Vilmos Oránia Nassau stb. fejedelmének (1533—1584) síremléke. Az orániai-nassauai házból származott 37 királyi s fejedelmi tetem sírboltja felett elhelyezett reneszansz stílusú 5 66 m. hosszú, 4 25 m. széles és 7 65 m. magas, hatalmas monumentum, az ábrázolt egész életére, érdemeire fényt árasztó, kifejező emlék, mely a maga némaságában is a nagy fejedelem jelszavát suttogja: „Én fogom a vallást és az igazságosságot kézben tartani!“

A közeli napok egyike a híres kikötővárosban, Rotterdámban telt el. Nagy kiterjedésű, német kereskedő városokra emlékeztető, lüktető élettől nyüzsgő népes város. Óriási, a modern követelményeknek mindenben megfelelő pósthivatal s néhány más nevezetesebb épület megtekintése után az új-városházára került a sor. Páratlan berendezés, ragyogó termék. Az országos vendégek s a királynő fogadására szolgáló, továbbá a városi tanács üléseire szánt csarnokok mellett különösen egy ragadta meg figyelmemet. A holland komolyságtól teljesen elütő, keleti színekben tündöklő, fényes helység. Drága szőnyegek bársonyszékek nyugosznak s a többítő! jóval előbb, egy magas emelvényel szemben külön kettő. A falak virágberkekhez hasonlítanak, amelyben mosolygó tündérek úzik csalfa játékukat. A vezető, kérdés nélkül is a két előlévő székre mutatva mondja: „Ezekon pedig már sok dobogó szív ült! . . .“ Aztán folytatja: „Itt kötik a polgári házasságot . . . de csak a gazdagok!“ Úgy? — gondoltam magamban — tehát vannak itt is szegények! Pár perc s a vezető állítását, — szemem láttára — a valóság is igazolta.

A délután egy nagyobb hajó múzeum s a híres kikötő megtekintésében telt el. A nem egyszer látott tenger megpillantása nem annyira, mint az óriási amerikai hajók s a búcsúzóik könnyeinek, a távolból integető zsebkendőknél látása hatott meg. Éreztem, hogy oly' talajon járok, hol a közel múltban sok drága erőnk hasonló könnyhullás közepette hagyta el a vén Európát.

Hága (Hollandia).

Szakall János.

(Folyt. köv.)

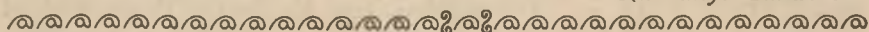
Régi szüreti sorok.

— Harsányi Istvánnak tisztelettel. —

Átreng rajtam egy régi csárdás,
Valami mustos élet-máslás:
Egy őszi régi víg szüret...
Egy ködbe hulló révület...

Mások mostan az új szüretek,
... Talán, egyszer én is más leszek.
S az én hordóm is megtelik...
S az életem elpengetik...

Radványi Sándor.

Áprilisi mese.

A két tornyú város egyik szélén van a nagy iskola. Előtte fiatal fák bókolnak a szélben, míg a hazatérő vadludak üdvözlő kurjantásokat küldenek az ismerős helyek felé. Kis rügyeket csal ki a tavaszi ragyogás a meglágyult ág végére; a kis rügyecskék egyre táguló szemmel álmétkodnak és mohón nyelik a meleg napsugarat, közben ki kikandikálnak a fák közt huzódó útra. Erre szokott jární az ujságárús fiú is. Különben sokan járnak erre: balyut cipelő öreg nénik, rezgő inú, hosszú szakállu bácsik, kisasszonyok, akiknek feszülő selyem-harisnyáján elcsúszik a fény, apró diákok és nagyobb diákok, akiket már fiatal úrnak szólítanak azok, kiknek nem adta meg ezt a rangfokozatot az élet.

Az egyik kaputól, másik kapuig egyenesen szaladó út meggondolja magát; csak az egyik lábával lép ki a nagy kertből, a másikkal körül szalad a kerítés mellett; közbe-közbe beszalad egy-egy kanyarodóval a fák közé is, hogy megnézze a tekintélyesen kimagasló nyárfát, mely alatt fapad van. Itt szokták megpihenni a könyvek fölé hajló fiatal urak és kis diákok, mikor elunták a járását.

Nem szokott erre jární már az ujságárús fiú se. Pedig ő olyan szépen tud fütyülni, hogy a fiatal fák utána próbálják, meg a villanydrót, miközben szabályosan verődik a fához, amely nem él, de ezt kipótolja nála, hogy annyira alkalmasan van négyszegre faragott lábával a földbe merülve, hogy a lehető legjobb fekvése esik rajta a drótnak. És a kisfiú a legújabb nótákat tudja fütyülni. Szabad idejében odalapul mindig a vendéglő falához, mikor muzsikál a cigány; aztán utána fújja. Valami nagy gyönyörűsége a nóta — különösen az új nóta. Azután ujságcsomagját a hóna alá szorítva kiáltja a kapuk alá a címeiket, melyre úgy tanította gazdája, mert ő nem tud olvasni. Ki taníthatta volna erre. Az apját nem ismeri, semmit, de semmit nem tud róla. Az anyját is csak egyszer látta, abban a nagy fehér házban, ahol először lakott, sok hasonló gyerekekkel, akik mind nem ismerték

apjukat. Most már itt van egy pár év óta. Különösen egy hordárral barátkozik, aki olyan érdekes ember; néha beszél saját magának, máskor meg a csomagot korholja, mert nagyon nyomja a vállát vagy húzza a kezét. Sokat tanult a hordártól az újságárus fiú. Néha hideg, szeles időben, mikor a korán leszálló ködben a villanylámpák fénye messze csapódott a vizes aszfalton és a járda szélén a kis tócsák mélyében ott csillogott ugyanannyi lámpa, mint amennyi fenn hunyorgatott a danázó szélben — ilyenkor behúzódvá a falhoz beszélt a hordár. A kis fiú nedves kezét a falra tapasztva hallgatta. Lassan odamelegedett a fal hozzá és ilyenkor mintha anyja ölelte volna. Tapasztalatokat is tett már. Tudja, hogy amit így tanul nem lehet mindig elmondani. A fiatal urak, akik néha, különösen mig kisebb volt és sok bohóságot csinált, amiket pajtásaitól, a hasonlóan éhségbe sápadt fiúktól tanult — elbeszélgettek vele. Megtanították cigarettázni is. Először nehezen ment. A füst leszaladt a torkába és fojtogatni kezdte, ő meg sírni kezdett, de pénzzel kibékítették.

Ezek a fiatal urak szívesen elhallgatják olykor, mikor egyedül vannak, mikor lány nincs velük, ha elmondja, utánaidézi a sok turcsaságot, amit néha hall itt is ott is. De ha kisasszonyok jönnek, tudja hogy ilyeneket nem szabad mondani, mert megverik érte. Ilyenkor füttyül vagy dalol: „Csak annyit mondjon szeret-e még“ — és a kisasszonyok kegyesen mosolyognak rá. Istenem, milyen szépek ezek a kisasszonyok és ha mosolyognak, mint ugyanannyi angyal. Neki meg olyan jól esik és nagy boldogságában, mely ott feszengeti belsőjét, harsányabban kiáltja az újságcímeket a szivarozó, komolyan beszélgető urak felé. Csak akkor ilyen boldog, ha azokat a nagykalapos, zöld nyakkendőös kis fiukat látja, akiket sorba állítanak és aztán úgy lépkednek, mint a katonák és dalolnak olyan nótákat, amilyeneket ő nem tud. Odagondolja magát ő is a sorukba és dalolja ő is, mint a többi — persze csak magában, vagy félhangosan, hogy megtanulja tőlük.

Ezeket a nagy kalapos, zöld nyakkendőös fiukat úgy szereti mindenki. A fiatal urak is, hármat, négyet gyűjtve maguk köré, járnak velük. Megölelik őket, vagy kezüket fogják és igen szépen beszélgethetnek, mert úgy mosolyognak mindig. Nem is érti egészen, hogy miért szeretnek ezekkel a kis fiukkal annyira sétálni még a fiatal urak is. Mégis csak kicsik még ők és nem sok okos dolgot tudhatnak. Persze nem tudja az újságárus kis fiú, hogy ezek a fiatal urak, abban a vén iskolában, komoly tudósoktól egy nagy Mesterről tanulnak, aki nagyobb volt mindenkinél és aki olyanokat tanított, hogy a legkisebbet, a legszegényebbet a legárvábbat, legnyomorultabbat kell legjobban szeretni. Ha tudná, talán ő is hozzájuk szaladna bizalommal — de most már nem igen mer ilyesmit, nem kedvelik úgy, mint azelőtt. Pedig, ő jaj Istenem! — úgy szeretne; úgy szeretné, ha az ő kezét is megfogná valaki, vagy átölelné; de hát neki nincs se nagy kalapja, se zöld nyakkendője. Ha volna apja, ha itt volna az anyja, — ő nem is tudja tulajdonképen, hogy hol is van az anyja — vétetne ő is kalapot olyan nagyot és zöld nyakkendőt.

De hát nincs. Milyen közel is van az örömhöz a szomorúság és mennyivel szomorúbb az öröm után a szomorúság.

Csak egy dolog vigasztalja, ahogy a hunyó napnál az árnyak letelepszene a füstölgő kéményű házakra. Ma újra nagy, szép bál van! Ilyenkor olyan gyönyörűséges hallgatni a nótákat, nézni a ragyogó párokat. Talán a menyországban sem lehet szebb. Ahogy a fiatal urak fekete ruhái között kivirít a sok színes selyem; ahogy kis ékszerek lekacagnak a fiatal lányok nyakáról, kezéről és a nóta száll, tütemesen himbálja magát még a levegő is; Ő meg odaomlik a félig nyitott ajtóhoz és néz, — a szemébe kiül egész lelke. A mindig rohanó idő hozzátelepszik és ott marad mellette, míg észre nem veszik és haza nem kergetik a kis újságárus fiút. Engedelmesen ballag haza felé. Nem vesztett semmit — a muzsika ott zsong a fülében, a sok ragyogást, a nagy boldogságot utána álmódja, a kis kunyhó sötét melegében.

De ha egy reggel a rossz Hatalom ébreszti fel ezeket az apátlan, anyátlan kis újságárus, utcán csatangoló fiúkat és sárga, vagy vörös, vagy fekete szemüveget tartva elébük, magyarázni kezdi nekik az életet . . . akkor mi válik ezekből a kis emberplántákból?!

Bacsó Gyula.

~~~~~

A legátus.

Azokat hívják így, akik a sátoros ünnepek nagyszombatját megelőző napokon kezeikben táskával vagy gondosabban összeszerkesztett csomagocskával és útipálcával, a külsőt tekintve: tisztos feketébe öltözve; a belsőkre is vetve egy pillantást: a zsebekben a szent predikációkkal, a szívekben valami nagyszerűséget sejtő félelemmel elindulnak legációba. A legációk azok a helyek, ahol ezeket a legátusokat várják. Nem kocsival ugyan az állomáson, de mégis keresztényen magyar szeretettel a tiszteleteséknél, aztán tisztára mosott három borospohárral és a findzsák alá elkészített pengőssel a gyülekezet tehetősebbjeinél.

Ezeket a legációba járó legátusokat csak a napsugarak múlják felül. Ugy kell azt érteni, hogy csak a napsugarakat bocsátják át és nézik többféle alakú és színű prizmán, lencsén és szemüvegen, mint a legátust. Vagy talán csak a napsugárnak kell több helyre benézni, mint egy egy ünnepi követnek.

Már az állomáson, a vonat megérkezése előtt szemügyre veszi a nagyérdemű utazó közönség az útrakész követ urat. Feketébe öltözött és szóltan, idegesen sétál fel s alá, itt ezek az ismérvei. Ha falubéli is van az állomáson, az megkérdezi, hogy: no merre? Erre el kell mondani, hogy messzire. még Miskolcon is túlra. Ennyi és ennyi falu van. Ennyit és ennyit kell gyalogolni. Aztán, ha Isten megsegíti, ennyi és ennyi pénze lesz. Lassan megjön a vonat is. A legátus úr méltóságteljes hanyagsággal száll be egy nemdohányzó

harmadosztályú fülkébe. Mindazok, akik csak hallgatói lehetnek a szent ünnepek alatt az igének és nem hirdetői, irigykedve tekintenek utána, ajkukon egy sokat mondó sóhajtással: hejj, nem lehet mindenki legátus! A vonatban kényelembe helyezkedik. Megnyilatkoznak a zsebek és előkertülnek azon oldalak, melyekre az örömuzenet vagy on irva. Nem azért, mintha még nem tudná, vagy olyan lelki állapotban volna, hogy tudna tanulni, de ez már így szokás. A vonat indulásával megindul a nagy Vándor gondolatláncolata is. Most már istenigazában elgondolja, hogy ünnep lesz. Nagy ünnep Ilyenkor mindenki, aki csak teheti, hazafelé igyekszik. Még a szivtelen tanárok is vakációt adnak. A katonák között is az a boldog, akinek a szabadsága ünnepre esik; a komisz tiszturak meg is tesznek aztán minden lehető, hogy minél több ilyen boldog ember legyen. A távolban levők ünnepi köszöntésekkel keresik fel egymást. Neki pedig ilyenkor kell elmennie otthonról. Hejj, nem lehet mindenki békés, közpolgár. Ez a gondolatmenet az, mely legközelebb juttatja a legátust hivatása magaslatához. Megérzi, hogy van felette valaki, aki sokkal nagyobb, mint ő, aki mindenütt otthon van, ott is ott lesz, ahová ő megy. Akinek ő a szája lesz. Itt derül fel a legátus felhőbe hanyatlott orcája, itt történik meg az ő demaszkuszi útja. Aki ezt az utat megteszi, az felmehet a szószékre. Csak a helybeli legátustól lehet félni.

A legátusok összetalálkozása is vált ki lélektani hatásokat. Ha hárman vannak, már tömeg lesznek, sokszor annak kisebb kinövéseivel is. Ezért szerencsés dolog az, hogy egy faluban csak egy, legfeljebb két legátus lakik. A legátus a legátusban, ünnep előtt, csak a ruhát nézi. De elegáns vagy! Ez új? Mennyi volt? „Ünnep utánra?” Csupa külsőség. Ünnep után pedig egyenesen anyagiasság. Hogy „ütött be”? Ez az első. A: hogy mulattál? csak ezután következik.

A sok jókívánattól szinte roskadozva maradoznak le a vonatról a jó hír hivatalos küldöttei. Aztán megtudakolva, hogy merre kell mennie, elindul mindenik az ismeretlen felé. Kocsik, szekerek mellőzik el. Mindenikről kap egy-egy mosolyt, sőt még köszönést is. Szerényen viszozza mindkettőt. Isten látja a lelkét, nem irigykedik. Ez a hangulat a jóság, a megbocsátás hangulata. A legtöbb talán sohasem éri ezt máskor? Megérkezve a faluba, a kakasos templom felé tart. Nagyszerűen tájékozódik. A ref. paróchiát a legnagyobb pontossággal megtalálja. Már várták. Egy pár szó az utazásról, az időről, aztán betessékelik, megmondják neki, hogy érezze magát otthon. Ezzel meg is kezdődik az ünnepi követség. Nagy pont a legátus. Nemcsak a hitéletnek áll a középpontjában, hanem belép minden gondolkozni tudó egyháztagnak is — egy-két napra — az életébe. Kis keretű életek nagy szenzációja lesz, akiről — akármilyen formában — de mindenki mond véleményt. Minden ember festő-mester, mindenki fest, alakít, rajzol, körvonalaz a maga módja szerint és a legátus mindezeknek modellül szolgál és vonásokat örökítenek meg róla, vagy pedig — váznon híján — rajta húznak ecsetvonásokat.

A tiszteletes úr azokat a vonásokat keresi benne, amelyek ő

benne voltak meg legátus korában. Megkérdezi, hogy iszik e, dohányzik e? Ha *igen* a felelet, akkor szolgálatjára áll, ha *nem*, akkor megjegyzi, hogy gazdag ember lesz. Világnézeti, sőt dogmatikai kérdések is elő-előjönnek. Az élet egyik legértékesebb alkalmai ezek. Csak az játszik belé sokszor disszonanciát, hogy a tiszteletes nagyon fiatalnak és tapasztalatlanak tartja a legátust ahoz, hogy igazat adjon neki, a legátus pedig a tiszteletest nagyon is öregnek, kivénült, mult századbeli bácsinak. De azért mégis a legátus nyer többet, leszámítva azokat az atyai intelmeket, hogy csak valami módon papi pályára ne lépjen, vagy ha már theologus, hát hagyja ott az egészet, míg nem késő, vagy ha azt sem, hát akkor mondjon le minden álmoról és szép tervről, mert bizony nyomorogni fog. A legtöbb beszéd után az lenne a leghatásosabb befejezés: látja, legátus úr, én is éhen haltam!

A tiszteletes asszónynak bizony ünnepe sincs. A legátusnak sietős az útja, az ebéddel tehát korán készen kell lennie, így még templomba se mehet el. Ő tehát abból itéli meg a legátust, hogy eszik-e, vagy nem. Itt aztán kérlelhetetlen és könnyen sebezhető. Évek mulva is emlékszik arra a legátusra, aki nem cáfolt rá diákvoltára. Arra pedig, aki csak köszönömözött a fáradsággal készített fogásoknál, még mindig nem ontotta ki eléggé gazdasszonyi haragját.

Mi türés-tagadás, mégis csak a papkisasszonyoknak jelent leg többet a legátus. Nem azért, hogy talán annyira rá volnának szorúlva, vagy pedig minden legátus „első á osztályú“ gavallér lenne, hanem, tudja Isten, hogy miért, de így van. A legátus nekik egy program. Ha már nagy a kisasszony és otthon van, akkor arra jó a legátus, hogy beszéljen neki. Ha pedig még tanul a kis nagylány az intézetben és csak vakációban van otthon talán egy városi unoka testvérrel, akkor kettős hasznot lehet húzni a legátusból: beszél is, meg majd „ott bent“ beszélni is lehet róla. Az a legátus, akinek ilyen papkisasszonya volt, az el sem tudja képzelni, hogy hány helyen és kiknek beszédétárgya az, hogy ő ilyen szőke, vagy olyan barna, hogy a szeme ilyen és olyan, a lábát keresztbe szokta e tenni, vagy nem szokott-e adomázni, vagy pedig halálosan komoly, mint egy „rab“. A római katolikusoknál ünnepi körök vannak. A karácsonyi ünnepkör tart majdnem húsvétig és így tovább. A mi egyházi életünkben csak a legátusok uralják az ünnepekig terjedő időközt. A legátusok meg is szoktak felelni a várakozásoknak e téren is. Itt szokott a követ úr legtöbbet engedni a kísértésnek, még füllent is. Nem szerelmes szavakat hisz azok abban a pillanatban — még ha olyan vakmerők is — igazak. A pataki diákélet temetődik itt el a hazugság színes konfettiije által. Hiába, a szükség törvényt ront. Itt nincs vonzóereje annak, hogy valaki szorgalmasan jár órára, minden percét igyekszik kihasználni, pályamunkákon is dolgozik, tanárai meg vannak vele elégedve, tanítványai javítanak, ide könnyebb fajsúlyú dolgok kellenek. Mivel itt a romantikáért lelkesednek, a legátus úr kénytelen költeni. Lassankint egészen belejön. Belehelyezi magát és diáktársait a Pesti Hirlap és a Borszem Jankó minden rossz viccének a kellős közepébe. Eláztatja tanárait, saját magát azért a pár

szintén hazug mosolyért, amivel megjutalmazták sok küzdelem után révbe jutott színészkedését.

A tiszteletes úr cselédjének is vannak mértékei, amikkel méri a legátust. Az egyiknek az volt a rögeszméje, hogy csak az úri ember, aki a kávé után vizet iszik. Mindig talált ezért módot arra, hogy a szobában lehessen a reggeli és az uzsonna alatt, hogy tisztába jöjjön a legátus „műveltségével.“ Az ötödik, vagy a hatodik eset után elismeréssel jelentette ki, hogy minden pataki diák úri ember. Persze a tiszteletes asszony volt kedves előre figyelmeztetni az ifjú Timótheusokat, hogy a maguk és a szeretett Alma Mater érdekében el ne mulasszák a vízivást.

Az egyházi egyenesen elmaradhatatlan. Ő a kísérő a pátenshordáskor. Minden rekvirendus szokásának kedvenc beszéd tárgyának korlátlan ismerője. A legátus, ha megtudja nyerni rokonszenvét, igen sokat nyer általa. Ő a legjobb reklám, dicsérő vagy gáncsoló kijelentése felebbezhetetlen. Szereti, ha beszélget vele a „diák“, ha nem fél a kutyától és ha nem sokáig időzik egy helyen. A búskomor legátus előtt bezárul, sőt be is csukódik, mint a fősvény rekvirendus kapuja, hiába zörgetni rajta, Csak néha szólal meg: hát bizony igen beteg voltam. Az itteni orvosok nem tudtak segíteni, egy szép napon fogtam hát magam és *lementem* Pestre. Vagy pedig: ismerem én azt az urat, egy banketten láttam. Tudja legátus úr, mi az a bankett? tudja, az olyan ebéd.

A rekvirendus ahány, annyiféle. Az egyik mogorva, a másik nagyon kedves, a harmadik végtelenül szíves. Fő dolog: otthon érzi e magát a legátus, eltalálja e az idő kedvező, vagy mostoha voltát. Ha nem üríti ki a diák a poharát, kínálási sortűzzel támad rá az egész család, ha pedig kiissza, látszólag mindenki megnyugszik, de mikor már jó messze jár a választottak kicsiny köre, megszólal a gazda: no anyuk!... ennek se lennék az apja. Nem figyelted meg? úgy nyelte azt a bort, mintha eédes tej lett volna! A gazdasszonyok mindenütt kétségbeesnek, ha a gyermekek viszik a véres kardot: jön, jön a diák, mendikáns is van. Egyszerű a magyarázat, nagyszombaton a legnagyobb a rendetlenség, azt pedig már ki szeretné mutogatni? Itt a vigasztaló legátus tetszik, minthogy csakugyan azok voltak minden idők legnagyobb igehirdetői, akik legjobban tudtak vigasztalni. Vigasztal is a diák: sohse tessék restelni, hisz azért van rendetlenség, hogy holnap rend legyen. Krisztusnak is meg kellett halni, hogy feltámadhasson. Meg aztán — köztünk legyen mondva — a szomszédban még nagyobb rendetlen ség van! Ez aztán hat is!

Mint templomi szónoknak van leghálásabb szerepe. A legátus a gyülekezetnek mindig tetszik. Szinte mindenütt jobbnak mondják még a tiszteletes, sőt a nagytiszteletű úrnál is. Itt vedlik át az átszellemült arcu követő hiú legátussá. Innen is, onnan is elkap egy-egy dicsérő szót és mind készpénznek veszi. Nem számol azzal, hogy a hatás legnagyobb oka a változatosság. Ezt a dicsérethimnuszt elmondták előtte is, el fogják mondani utána is, mert alapja nem

annyira a valóságban, mint inkább a mindig *mást* igénylő emberi természetben van. Eddig az a diák tetszett, aki mindenkit megrikattott, aki tetemrehívta az özvegyeket, árvákat és elhagyottakat, aztán elővétette velük a zsebkendőt akár akarták, akár nem. Ma több az igény. Szeretik a könyv nélkül imádkozókat, mert az imádságra többet adnak ma a templomi gyülekezetek, mint pár évvel előbb. A predikáció az Isten szava, itt hallgatnak. Ha régi predikációt mond is a tiszteletes úr, nem lehet szólni semmit, Isten száz évvel ezelőtt is az volt, aki ma. Ellenben az imádság a gyülekezet szava, kérése. Hogy lehet csak tíz esztendővel is előre tudni, hogy tíz mulva mi lesz egy folyvást változó, élő gyülekezet mondanivalója az ő Istenéhez? A hívek előtt ma már nem annyira a jó szónok, mint inkább a jó imádkozó legátus az ideál.

Az utolsó ámen után a legátus exlegátus lesz. Testileg erősen, de lélekben kimerülve érkezik meg ide. Pályája olyan, mint maga az élet, különböző szempontból tekintve különböző színű. Itt adhatja el pénzért először magát, de másfelől itt vehet ingyen drága tapasztalatokat, amelyek az égis is képesek felszárnyalni.

Sajátos keverék tehát az a fekete ruhás, csomagos legátus; mindenki megtalálja benne, amit keres.

Panaszkodhat-e, aki csalódott benne?

Nem! Miért kért tőle patkánymérget és nem kristálytisztá édes mézet.

Darányi Lajos.

~~~~~

Diákadomák.

Tíz évvel ezelőtt a gyakorlati professzor vezetésével Végardón is megkísérelték a vállalkozóbb szellemű theologusok a gyermekpasztorizálást. Ezek közül az egyik a következőképen fult be. Egy történetet mondott el a vezető a gyermekeknek. Hogy érdeklődésüket állandóan ébren tartsa, gyakran kérdést is intézett hozzájuk, amire a gyermekek válaszoltak.

Tudjátok gyerekek, kezdi, volt egyszer egy kislány. Úgy hívták, hogy Mariska. — Hogy hívták a kis lányt? — Mariska.

No hát ezt a Mariskát igen szerelte az édes anyja. Vett is neki sok szép játékot. Egyszer vett neki egy nagy babát. Ez nem közönséges báb volt. Ez olyan báb volt, *hogy ha megnyomták a hasát, hát sírt.* — Mikor sírt az a báb? — Ha megnyomták a hasát!

Nagyon jól van gyerekek. De egyszer az a Mariska nagyon megbetegedett. Az édes anyja a leghíresebb orvosokat hívta el hozzá, de minden hiábavaló volt, Mariska meghalt. — Mi történt Mariskával? — Meghalt! — Bizony meghalt. Ugye, még nekünk is rosszul esik az, hát még a Mariska édes anyjának? Sírt is szegény éjjelnappal.

Miért sírt a Mariska édes anyja?

Azért, mert *megnyomták a hasát.*

A Sátoraljaújhely melletti *Bári* község legátusa így imádkozik többek közt: „Hatalmad végéremehetetlen. Gyermekedet, *bár itt* sújtsd, *bár itt* csapásokkal látogasd is meg, mindig atyai kezeddel vezeted.“

Templomból kijövet, a gyülekezet méltatlankodva várta és kérdezte meg a legátust: „Ugyan mit vélettünk mi a legátus úrnak, hogy azt tetszett kérni, hogy Isten csak *Bárit büntesse meg?*“

~~~~~

Irodalom. — Művészet.

Rác Lajos: A történelmi materializmus és a vallás. Miskolc, 1928. Ára 2 P. 30 f — Bemutattatott a M. Tud Akadémia II. osztályának 1825 nov. hó 16-án tartott ülésében.

1914 óta viharok tépik tollaikat. A nyugati, pipázó társadalom neszelve figyel a keleti biborpiros rémet, amely mindinkább terjeszti szárnyait Európa felé. Valami zűrzavaros örvénylés kavargó Európa felett, amelynek célja, akár nyíltan, akár titokban kilopni az emberiség lelkéből, a vallást. Megrészegetett apostolok emelgetik kalapácaikat, hogy társadalmi életünk bázisának szétrombolásával az emberi lélek sui generis lüktető erejét is, a lomtárba helyezték.

Végtelen öröm tölti el lelkemet, hogy Rác Lajos volt az első, aki a vallás szemszögéből veszi tudományos bírálat alá a történelmi materializmust. Nem lehet azt mondani, hogy idáig is nem védekeztek ellene politikai programbeszédekben, vagy községi pót-választásokon, de ezeknek gyümölcsei rendszerint törvényszéki tárgyalásokon értek meg. A keresztyénségben is voltak helyi jellegű védelmi támadások, amelyek szintén nem emelkedtek, sőt nem is fiksálódtak egyetemes értékű normává. „A történelmi materializmus és a vallás“, ez az egyetlen idáig létező legelső forrás, amely mély bölcséleti kritika segítségével tárja fel a vallás sui generis voltát a gazdasági viszonyoktól. Páratlan tudományos készséggel bizonyítja be, a történelem bizonyosságai nyomán a primitív népek vallásától a keresztyénségig, hogy a vallás nem gazdasági együttérthetők eredménye, sem materiális okok összetevőinek lelki harmoniája, hanem „a vallás ősi eredeti, primaer tulajdona az emberi léleknek.“

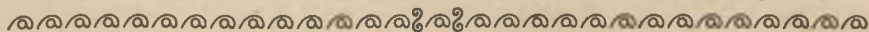
Ismereti anyaga páratlan, ami rendkívül széles mezőt ölel fel, de ennek ellenére minden gondolata kedvenc tárgyának megvilágítását szolgálja. Ez a munka mintegy előre veti fényét, hogy hogyan lehet védekezni a történelmi materializmus rohama ellen. Áttekinthető, tudományos, de egyúttal apologetikus forrásművet kell atyánkfiai kezébe adni. Egy olyan művet, amely rendszeres áttekintést nyújt a bölcsőjétől a jelenkorig, hogy következtetéseket és hasznos elveket tudjunk beállítani Egyházunk életének örökkévalóságába. Ezeket a követelményeket zseniálisan oldja meg.

Nem tudom, hogy Rác Lajosban mit csodáljak, a tudóst vagy

az ihletett szívű istenes embert, vagy a Krisztus szolgáját. Minden-
esetre úttörő munkát végzett, amelynek eredményét a jövő fogja iga-
zolni. Azért, ez a könyv jövődönk alapforrását tartalmazza, amelyet
hitünk cselédei és hivatalos szolgálai számára legmelegebb szívvel
ajánlok.

Ez a könyv, a modern keresztyénség jövődö harcainak egyik
fundamentuma. Kapható: RácZ Lajos Sárospatak, Theologia.

Császár József.

Hirek.

Komáromi Jánost, a pataki diák-
ból lett író, a Kisfaludy-Társaság
tagjává választotta. Az ifjúság
örömét és jókívánatát ez úton
tolmácsoljuk.

Főiskolánk életéből A három-
negyed évi intő konferencia április
21-én volt. Az eredmény sok he-
lyen elszomorító. — A VIII. osz-
tály osztályvizsgálója május 11. és
12-én lesz. Az érettségi írásbeli
napjai május 14., 15. és 16. A
szóbeli érettségi június 19-én veszi
kezdétét Dr. RácZ Lajos theol.
igazgató elnöklete alatt. A kor-
mányt Dr. Nagy József pécsi
egyetemi tanár fogja képviselni.
— A főiskolai évváró ünnepély
június 17-én lesz. — Érettségi
találkozó lesz június 23–24, ami-
kor a 30 éve érettségizettek is
viszont látják egymást és Patakot.
— Előkészületek folynak abban
az irányban, hogy megalakuljon
a régi pataki diákok szövetsége
oly módon, hogy Sárospatak le-
gyen a központ és a budapesti
is ennek lenne fiókja. Az utóbbi
nagyon szép munkát végez. Most
készítetteti a hősi halottak második
márványtábláját, melynek leleple-
zése meglesz a közel jövőben.

A husvétli legációk szépen sike-
rültek. Első ünnep most is Put-

nok stb 350 P. Második Sátor-
aljaújhely 320 P. Ha ez utóbbi
megmarad, tekintve az újhelyi
diák óriási kényelmét, a legelső
ünnep lesz. — Első diák Varga
János volt.

**A Sárospataki Főgimnázium
Torna-Egylete** az 1928 ápr. 22-én
Ujhelyben a Sátoraljaújhelyi Gim-
názium Sport-Egyletével rendezett
versenyen a következő díjakat
nyerte: 400 m. síkfutás: 1. Pris-
csák László VIII. o. t., 2. Potoczky
Andor VIII. o. t. Magasugrás: 2.
Bertók János VIII. o. t. Súly-
dobás: 1. Bukovinszky Béla VII.
o. t. Diszkoszvetés: 1. Buko-
vinszky Béla VII o. t. Távolugrás:
2. Bukovinszky Béla VII. o. t.
Rúdugrás: 2. Molnár Pál VIII. o. t.
4×100 staféta: 2. Bertók János
VIII. o. t., Priscsák László VIII.
o. t., Radácsy István VIII. o. t.,
Sipos János VII. o. t.

Előfizetésüket beküldték: Vajda
Sándor Mezőkeresztes 5 P. Dr.
Bényey Károly Gödöllő 5 P,
Bochesa Tódor Nagycenk 4 P,
Főző László Sp. 2 P, Lükő Mar-
csuka és Sárika H.-Szentandrás
4 P, Leszczynszky Szaniszló Bp.
4 P, Nádházy Bertalan Diósgyőr
4 P. Sipos József Turistvándi 4
P. Szikszay András Bp. 4 P,
Szánthó Ferenc Sopron 4 P.

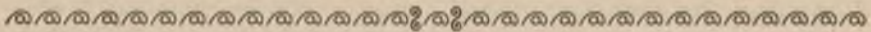
Cserkészzet. A leánycserkészek minden tekintetben elismerést és dicséretet érdemlő kézimunkakiállítására április 7-én záródott be. A május 6. ünnepélyre sokan fel fognak menni, a legszebbnek ítélt kiállítási tárgyakat is magukkal viszik. — A fiúcserkészek nem lankadó lelkesedéssel végzik a jó munkát. Most egész új módszerrel ipari munkákat tanulnak. Sikertült több iparost megnyerni, hogy hetenkint egy órára dolgozó vendégekként lássák a cserkészeket, kik itt helyben látnak és gyakorolnak mindent. A május 6. ünnepélyre, Szathmáry Lajos tanár, cserkésztsízt vezetésével 10 cserkész fog felmenni Nyári táborhelyük a Balaton mellett lesz. Szigliget környékén. Mostani terv szerint egy hetet pihenő táborban fognak tölteni. Célja: a elméleti

képzés. Egy hetet pedig teljesen arra fognak fordítani, hogy behatóbban megismerjék a magyar tengerpartot.

Egyházmegyei gyűlés volt április 24-én Sárospatakon. A legkülönbözőbb ügyek kerültek tárgyalás alá. Jó előiskola a pataki theologusoknak ezek végig szemlélése és hallgatása.

Tanulmányúton voltak a hűvétői szünidőben Novák Sándor és Szathmáry Lajos gimn. tanárok. Olaszország nagyobb városait tekintették meg. A diákságot gazdagító tapasztalatokkal tértek vissza.

A Sárospataki Kamarazene-Társaság Schubert halálának 100. évfordulója alkalmából április hó 25 én este a szokott módon sikerült emlékhangversenyt rendezett

Szerkesztői üzenetek.

Kéziratok a szerkesztőség címére küldendők. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza.

R. S., Kótaj. A cikk már az „összeállítás“ után érkezett. Erről is, másról is többet levélben.

Sz. B. és V. I., Miskolc. A tízfilléres és kétfilléres nagyszerűen érzik magukat. Higgyék el, hogy a zsebkendők se haltak volna éhen Ugye, nyaralni majd elküldik? ?

B. Z. N.-Brunswick. Papp K. Nt. úrral sokat beszélgettünk Rólád.

S. L. Carteret. „A gyermek növekedék Isten és emberek előtt való kedvességben.“

A. Szoboszló. „Uram! ne büntess pogány némasággal.“

„Féljétek és dicsőítsétek az Istent!“

Jel. 14., 7.

Kiadja: a főiskolai Ifjusági Egylet.

Kiadóhivatali főnök: Bagócsy Lajos 1V. é. hh.

Czeisler Izidor

divatáruháza

Sárospatak

(a Kossuth Lajos-utcán)

Állandó raktár: férfi-, női- és gyermek-harisnyák, zoknik, sapka, kalap, ernyők, katonai cikkek, csipkék, rövid-, és kötöttárúk, illatszer, pipere, férfi- és női fehérneműk.

Csicsery József

cserépkályhaüzeme

Sárospatak

mely Zemplénum megyében
a legrégebb és legnagyobb.
Alapított 1902-ben.

Készít a sárospataki legfinomabb tűzálló kaolintól a legjobb modern stílusban és kivitelben mindenféle színben és nagyságban cserépkályhákat, kandallókat és takaréktűzhelyeket. - Továbbá ócska kályhajavítások, átrakások vidéken is gyorsan és pontosan eszközölteknak.

Kályhámért 10 évi jótállást vállalok
Olcsó árak! Előzékeny kiszolgálás!

A m. kir. Koronárség szállítója!

Cím:

Csicsery József, kályhás
Sárospatak

Kitüntetve Budapesten 1920-ban.

Koncz Ferenc

angol és francia cipész

Sárospatak,

(a református templomközben)

Megrendelésre készít elsőrendű férfi és női cipőket, csizmákat, varrott és szegezett talppal a leg egyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig, melyekből állandó raktára is van. csakis elsőrendű anyagból, szolid árak mellett. Javítások gyorsan és gondosan eszközölteknak.

Hirdetések

olcsón

felvétetnek!

Legszebb ajándéktárgyak nagy választékban!

Joggal mondja az angol:
„Time Is Money“
(Az idő pénz.)

FONTOS Önnek, hogy
tudja a pontos
időt?

Keressen fel még ma és **kérje az „én” órámat**
3 hónapi próbaidőre. Meg fog győződni arról, hogy lehet olcsón és mégis
megbízhatóan pontos órája.

Órák, mindennemű ékszerek, dísztárgyak, **valódi**
ezüst evőkészletek **kedvező részlet-**
fizetési feltételek mellett kaphatók.

Spitz Pál

órák és ékszerész, Sárospatak.

Vidékre **választékok** készséggel küldök!!
Varrógépek és kerékpárok gyári raktárral!

Fodrász-

és borbélymunkák

legpontosabban eszközöletnek

Sárospatak,

☞ a Patikaközben. ☞

Dobozy István

a diákság felkarolt borbély és fodrász-
mesterének m o d e r n műtermében.

40 év óta áll fenn

id. Szepessy István
sütődéje.

Sárospatak legrégebb, legked-
veltebb péküzlete,

Minden nap friss

péksütemények,

fehér és barna kenyerek.

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon.